

พระรามชาคก

กระทรวงการต่างประเทศร่วมมือกับสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

จัดพิมพ์เนื่องในการฉลองครบรอบ ๖๐ ปี
ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ลาว
๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

พระรามชาดก

ศาสตราจารย์ (ระดับ ๑๑) ดร.นิยะดา เหล่าสุนทร ราชบัณฑิต

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

นิยะดา เหล่าสุนทร.

พระรามชาดก. -- กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ ๒๕๕๓.

๕๘๖ หน้า.

๑. วรรณกรรมลาว ๒. รามเกียรติ์. I. ชื่อเรื่อง.

๘๙๕.๙๑๙๑

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๗๗๐๙-๗๕-๙

กระทรวงการต่างประเทศ ร่วมมือกับ สมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ จัดพิมพ์เผยแพร่
ขอขอบคุณสถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ที่เอื้อเฟื้อภาพปก

ออกแบบปกและรูปเล่ม : เกษมสุข ตันติทวีโชค

พิมพ์ที่ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์

๒๙๖ ซอยจรัลสนิทวงศ์ ๔๐ แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐๒-๔๓๓-๐๐๒๖

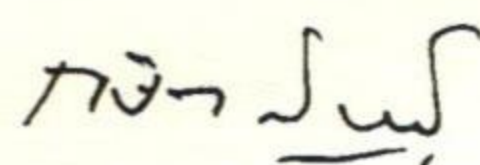
สารจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ความสัมพันธ์ไทย-ลาว เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะพิเศษเนื่องจากมีรากฐานของความใกล้ชิดเคียงกัน ทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี ภาษาและศาสนา รวมทั้งความเกี่ยวพันใกล้ชิดที่มีต่อกันมาแต่ครั้งอดีตกาล เมื่อเวลาผ่านไป การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในกระแสโลกาภิวัตน์ก็เกิดขึ้น มรดกทางวัฒนธรรมบางประการกลายเป็นเรื่องยากที่จะรับรู้และเข้าใจได้ จึงนำยินดีที่มีการกลับไปเลือกเฟ้นศึกษามรดกทางวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดเคียงกันของทั้งสองสังคม เพื่อช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และเข้าใจที่ว่าไทยและลาวต่างมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน เสมือนเป็น “ญาติใกล้ชิด มิตรใกล้บ้าน” ของกันและกัน โดยภราครภาพนี้ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทำให้ไม่มีประเทศหนึ่งประเทศใดสามารถดำรงอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยวได้ หากจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อรับมือกับสิ่งท้าทายต่างๆที่ซับซ้อนเกินกว่าประเทศใดจะจัดการได้เพียงลำพัง รวมทั้งเพื่อแสวงหาหรือใช้ประโยชน์จากโอกาสใหม่ๆที่เปิดตัวขึ้นด้วย

งานวิจัยเรื่อง **“พระรามชาคก: การปรับเปลี่ยนจากวรรณกรรมลายลักษณ์มาเป็นวรรณกรรมอักษลักษณ์ของชาวลาว”** เป็นตัวอย่างหนึ่งที่นาชื่นชมของการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมที่ไทยและลาวต่างมีร่วมกัน การสืบย้อนวรรณกรรมและชี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในความเหมือนอันเป็นผลของการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้เกิดอักษลักษณ์ของแต่ละสังคมหรือแต่ละประเทศ ช่วยให้เกิดความเข้าใจและความตระหนักว่าเมื่อได้ “ก้าวข้ามความแตกต่าง” ซึ่งเป็นผลจากปัจจัยปรุงแต่ง ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลภายนอกกระแสชาตินิยมภายใน ฯลฯ เราก็จะพบความละม้ายคล้ายคลึงที่สะท้อนรากฐานทางวัฒนธรรมร่วมกันแต่ดั้งเดิม อันจะมีส่วนช่วยส่งเสริมสายสัมพันธ์และความร่วมมือหลากหลายมิติระหว่างกันในปัจจุบัน

งานวิจัยเรื่อง **“พระรามชาคก”** ยังเป็นตัวอย่างที่ดีซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของภาควิชาการและภาคประชาชนในการร่วมเสริมสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจที่เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการดำเนินความสัมพันธ์ไทย-ลาวให้ยั่งยืนและมั่นคง ผมจึงขอขอบคุณศาสตราจารย์ (ระดับ ๑๑) ดร.นิยะดา เหล่าสุนทร ราชบัณฑิต ที่อุทิศแรงกายแรงใจจัดทำงานวิจัยชิ้นนี้จนลุล่วงด้วยความสำเร็จ และขอขอบคุณสมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพที่ช่วยผลักดันให้แนวคิดเรื่องงานวิจัยชิ้นนี้เกิดผลเป็นรูปธรรม

สุดท้ายนี้ ผมรู้สึกยินดีและภูมิใจที่กระทรวงการต่างประเทศมีส่วนสนับสนุนข้อริเริ่มและความพยายามที่นาชื่นชมของภาควิชาการและภาคประชาชนข้างต้น โดยผลงานที่จัดทำขึ้นไม่เพียงถือเป็นส่วนหนึ่งของการเฉลิมฉลองวาระครบรอบ ๖๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ลาว ในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๓ นี้เท่านั้น หากผมเชื่อว่าคุณค่าของงานวิจัยทั้งทางวิชาการและทางสังคมยังจะมีส่วนช่วยสานความสัมพันธ์ไทย-ลาวให้ยั่งยืนบนพื้นฐานของความสนใจ ความเข้าใจ และความชื่นชมซึ่งกันและกันสืบไป

(นายกษิต ภิรมย์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

สารจากนายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

ปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ เป็นวาระที่ประชาชนไทย-ลาวร่วมกันเฉลิมฉลองวาระครบรอบ ๖๐ ปี แห่งการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตของทั้งสองประเทศในยุคปัจจุบัน

พระราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๔๙๓ แต่ความสัมพันธ์ไทย-ลาว มีมาแต่คึกคักบรรพ์ ความสัมพันธ์ไทย-ลาวมีลักษณะพิเศษเป็น “บ้านใกล้เรือนเคียง” ประชาชนของทั้งสองฝ่ายมีความเกี่ยวพันฉันท์ญาติ “เป็นแก้วเป็นคอง” กันมาแต่โบราณกาล สายใยและความผูกพันทางชาติพันธุ์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมอันแนบแน่นนี้ ทามิไค้ในความสัมพันธ์กับประเทศอื่น

สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๗ และได้ร่วมกับ สมาคมลาว-ไทยเพื่อมิตรภาพของ สปป.ลาว ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ในระดับประชาชน ต่อประชาชนผ่านกิจกรรมต่างๆที่หลากหลายและต่อเนื่อง ทั้งทางวัฒนธรรม การศาสนา ศิลปะ วรรณคดี การท่องเที่ยว การกีฬา ฯลฯ ทั้งนี้บริษัทธุรกิจต่างๆให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่

ในค่านววรรณกรรม สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพได้สนับสนุนสำนักการเผยแพร่ วรรณกรรมลาว เช่น การแปลวรรณกรรมกวีซีไรต์ จาก สปป.ลาว ได้แก่เรื่อง ชินใหม่ผืนเก่าๆ, ใบไม้ใบสุดท้าย และ ไฟดับไม่สิ้นแสง นอกจากนี้ในปี ๒๕๔๙ ยังได้สนับสนุนสำนักพิมพ์ศิษย์ให้จัดแปลและจัดพิมพ์หนังสือ “ท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง วีรบุรุษสองฝั่งโขง” ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากหลายภาคส่วน หนังสือนี้ช่วยให้ความรู้และสร้างความเข้าใจความเป็นไปของไทย-ลาวอย่างลึกซึ้ง

ในโอกาสครบรอบปีที่ ๖๐ ของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ลาว สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพจึงมีมติสนับสนุนการจัดพิมพ์เอกสารโครงการวิจัย “**พระรามชาคก**” ของ ศาสตราจารย์ (ระดับ ๑๑) ดร.นิยงคา เหล่าสุนทร ราชบัณฑิต เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั้งสองประเทศและผู้สนใจได้มีโอกาสศึกษาวรรณกรรมอันทรงคุณค่าของ สปป.ลาว จากคันทันฉบับที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน สมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ ทั้งนี้ด้วยความหวังว่าวรรณกรรมชิ้นนี้จะมีส่วนช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในสายใยความสัมพันธ์ไทย-ลาวให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณกระทรวงการต่างประเทศที่เข้าร่วมสนับสนุนการจัดพิมพ์ “**พระรามชาคก**” ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดพิมพ์ “**พระรามชาคก**” ในครั้งนี้จะมีส่วนช่วยส่งเสริมสายใยแห่งมิตรภาพระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศให้ยั่งยืนตราบนานเท่านาน

ดร. วีรพงษ์ รามางกูร
นายกสมาคมไทย-ลาวเพื่อมิตรภาพ

คำชี้แจง

การศึกษาวรรณคดีให้ลึกซึ้งนั้น มิควรที่จะมีข้อจำกัดแต่เฉพาะวรรณคดีของชนชาติคนเท่านั้น ควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขวางหลากหลาย รับรู้และเข้าถึงวรรณคดีของเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะวรรณคดีของบ้านพี่เมืองน้อง ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและยาวนาน ดังเช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ทั้งนี้จะก่อให้เกิดคุณูปการอย่างยิ่ง ที่จะเข้าใจในรากเหง้าของวัฒนธรรมที่ยังรากลึกของประเทศที่เป็นเจ้าของวรรณคดีนั้น ดังเช่น เรื่อง**พระรามชาคก** ซึ่งเป็นวรรณกรรมของ สปป.ลาว การตีพิมพ์วรรณคดีซึ่งได้ถ่ายทอดจากอักษรลาว ออกเผยแพร่ในครั้งนี้จึงเป็นเรื่องที่ควรสรรเสริญยิ่งนัก

หนังสือเรื่องนี้แบ่งเป็น ๒ ภาค ภาคแรกเป็นงานวิจัยของผู้วิจัยเกี่ยวกับเรื่อง**พระรามชาคก** ฉบับลาว โดยศึกษาจากฉบับที่ได้ปริวรรตเป็นอักษรไทย ภาษาไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องนี้ให้แพร่หลาย เป็นที่รู้จักของนักศึกษาทั่วไป อีกทั้งเป็นการแสดงถึงคุณค่าของงานนิพนธ์ให้ปรากฏสู่สายตาของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ผู้วิจัยก็หวังที่จะให้งานวิจัยเรื่องนี้เป็นคู่มือแนวทางสำหรับการศึกษาตัวบทนิพนธ์ ซึ่งประกอบไปด้วยภาษาและสำนวนโวหารที่มีความไพเราะทางวรรณศิลป์ แต่ในขณะเดียวกันก็ประกอบไปด้วยคำและภาษาโบราณที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในเรื่องภาษามีใช่น้อย

ภาคที่ ๒ เป็นการนำเสนอต้นฉบับเรื่อง**พระรามชาคก**ในพากย์ภาษาไทยที่ได้ถ่ายทอดมาจากอักษรลาว ถึงแม้ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในครั้งนี้จะไม่สมบูรณ์ เนื้อความหลายจุดขาดหายไป แต่ก็ไม่ได้เป็นเครื่องลดทอนคุณค่าของเรื่องพระรามชาคกแต่อย่างใด ความงดงามทางวรรณศิลป์ ภาพสะท้อนวิถีชีวิต ความฉลาดเฉลียว ภูมิปัญญาของชนชาติที่เป็นเจ้าของยังปรากฏให้เห็นชัดเจน ถึงแม้กาลเวลาจะผ่านไปอย่างยาวนาน

ขอขอบคุณกระทรวงการต่างประเทศและสมาคมไทย-ลาว เพื่อมิตรภาพ ที่กรุณาให้มีการจัดพิมพ์หนังสือเรื่องนี้ ในโอกาสแห่งการฉลองครบรอบ ๖๐ ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-ลาว ในวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๓

นิตยา เหล่าสุนทร

ศาสตราจารย์ (ระดับ ๑๑) ดร.นิตยา เหล่าสุนทร

สารบัญ

ภาคที่ ๑ งานวิจัย

พระรามชาดก : การปรับเปลี่ยนจากวรรณกรรมลายลักษณ์มาเป็นวรรณกรรมอักษลักษณ์ของชาวลาว	๑๑
บทคัดย่อ	๑๒
บทที่ ๑ ความเป็นมาของปัญหา	๑๓
บทที่ ๒ เนื้อเรื่องย่อของพระรามชาดก	๑๙
บทที่ ๓ การศึกษาเชิงประวัติ : เรื่องพระรามชาดก	๓๙
บทที่ ๔ การศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระรามชาดก	๔๕
บทที่ ๕ การพิจารณาพระรามชาดกในฐานะที่เป็นชาดก	๕๕
บทที่ ๖ วรรณศิลป์ในเรื่องพระรามชาดก	๖๑
บทที่ ๗ ภูมิสถานในเรื่องพระรามชาดก	๗๙
บทที่ ๘ สรุป	๙๐
บรรณานุกรม	๙๑
Phra Ram Chadok as the Attalaksana Literature of Laotian People	๙๓
References	๑๐๖

ภาคที่ ๒ พระรามชาดก : ต้นฉบับ

ต้นฉบับ	๒
มคที่ ๑	๓
*มคที่ ๒-๑๑ ไม่พบต้นฉบับ	
มคที่ ๑๒	๑๔
*มคที่ ๑๓-๒๐ ไม่พบต้นฉบับ	
ต้นปลาย	๒๗
มคที่ ๒ ผูก ๑	๒๙
มคที่ ๒ ผูก ๒	๕๒
มคที่ ๒ ผูก ๓ พระอินทร์หล่อพระยาราพนาศวรร	๗๕
มคที่ ๒ ผูก ๔	๙๗
มคที่ ๒ ผูก ๕	๑๑๗
มคที่ ๒ ผูก ๖	๑๓๙
มคที่ ๒ ผูก ๗	๑๖๐
มคที่ ๒ ผูก ๘	๑๗๙

มัทที่ ๒	ผูก ๙	๑๙๖
มัทที่ ๒	ผูก ๑๐	๒๑๗
มัทที่ ๒	ผูก ๑๑	๒๓๓
มัทที่ ๒	ผูก ๑๒	๒๕๒
มัทที่ ๒	ผูก ๑๓	๒๗๑
มัทที่ ๒	ผูก ๑๔	๒๙๐
มัทที่ ๒	ผูก ๑๕	๓๑๐
มัทที่ ๒	ผูก ๑๖	๓๒๙
มัทที่ ๒	ผูก ๑๗	๓๔๗
มัทที่ ๒	ผูก ๑๘	๓๖๕
มัทที่ ๒	ผูก ๑๙	๓๘๔
มัทที่ ๒	ผูก ๒๐	๔๐๓
มัทที่ ๒	ผูก ๒๑	๔๒๓
มัทที่ ๒	ผูก ๒๒	๔๔๓
มัทที่ ๒	ผูก ๒๓	๔๖๐

ประวัติและผลงาน ๔๗๖

ภาค ๑ งานวิจัย

พระรามชาคก :

การปรับเปลี่ยนจากวรรณกรรมลายลักษณ์
มาเป็นวรรณกรรมอักษลักษณ์ของชาวลาว

ข้ามจำขมาย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง พระรามชاکก : การปรับเปลี่ยนจากวรรณกรรมลายลักษณ์มาเป็นวรรณกรรมอักษลักษณ์ของชาวลาว มีจุดมุ่งหมายศึกษาเรื่องพระรามชاکก วรรณกรรมที่สำคัญที่สุดเรื่องหนึ่งของลาวอย่างละเอียด เพื่อพิจารณาถึงการปรับเปลี่ยนจากวรรณกรรมลายลักษณ์ที่ได้อิทธิพลมาจากเรื่องรามายณะของอินเดีย มาเป็นวรรณกรรมของชาวลาวที่สมบูรณ์แบบบทบาทของพระเอกซึ่งถ้าเดิมเป็นชาวอารยันในดินแดนแห่งภารตวรรษกลายมาเป็นแบบฉบับของวีรบุรุษชาวลาวที่แผ่อำนาจและขยายขอบเขตของอาณาจักรไปอย่างกว้างใหญ่ไพศาล

งานวิจัยเรื่องนี้แบ่งเป็น ๘ บท บทที่ ๑ ว่าด้วยความเป็นมาของปัญหา บทที่ ๒ เป็นเนื้อเรื่องย่อ บทที่ ๓ เป็นการศึกษาเชิงประวัติ บทที่ ๔ ว่าด้วยการศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระรามชاکก บทที่ ๕ เป็นการพิจารณาพระรามชากกในฐานะที่เป็นชากก บทที่ ๖ เป็นวรรณศิลป์ในเรื่องพระรามชากก บทที่ ๗ เป็นภูมิสถานในเรื่องพระรามชากก และบทที่ ๘ เป็นบทสรุป

ผลของการวิจัยนี้สรุปว่าพระรามชากกเป็นแหล่งรวมวิถีชีวิต โลกทัศน์ของผู้เป็นเจ้าของวรรณกรรมเรื่องนี้ การใช้วรรณกรรมเรื่องนี้ใช้เทศน์ให้อุบาสกอุบาสิกา จึงทำให้สามารถแทรกสุภาษิต คำคม ฃญา รวมทั้งตำนานของภูมิสถานมากมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเรื่องนี้ หากเทียบวรรณกรรมเรื่องพระรามของชาติต่างๆ แล้ว พระรามชากกของลาวอาจถือได้ว่าสามารถปรับเปลี่ยนจากต้นเรื่องให้มาเป็นวรรณกรรมที่แสดงถึงอักษลักษณ์ของตนได้อย่างโดดเด่น

บทที่ ๑

ความเป็นมาของปัญหา

เรื่องรามเกียรติ์ หรือรามายณะที่มีบ่อเกิดจากอินเดีย ได้แพร่เข้าไปมีบทบาทในแทบทุกประเทศในเอเชีย บทบาทและความสำคัญของรามายณะในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่ว่าเป็นสมบัติของชาวอินเดียซึ่งเป็นเจ้าของดั้งเดิม หากแต่ได้หล่อหลอมและกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตของผู้รับวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ และก็เป็นที่ยอมรับว่าเรื่องพระรามของชาติใดจะมีลักษณะซึ่งได้คัดแปลงให้กลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของชนชาตินั้นแล้ว ในประเทศไทยรามายณะจะได้เข้ามามีบทบาทและความสำคัญเมื่อใดนั้น ไม่มีหลักฐานยืนยันแต่เป็นที่ยอมรับกันว่าในสมัยสุโขทัยชาวสุโขทัยรู้จักเรื่องพระรามหรือรามายณะเป็นอย่างดีแล้ว เพราะได้มีการนำชื่อตัวเอกในเรื่องคือพระราม มาเป็นชื่อของสถานที่ซึ่งก็คือถ้ำพระราม ในศิลาจารึกหลักที่ ๑

ในกรณีของ**พระรามชาคก** ซึ่งเป็นวรรณกรรมล้ำค่าของชาวลาวแม้จนทุกวันนี้ หากอนุมานว่าในสุโขทัยเรื่องพระรามเป็นที่รู้จักกันทั่วในหมู่คนไทย ในดินแดนที่ใกล้เคียงกัน ดังเช่น ลาว ก็คงคุ้นเคยกับเรื่องพระรามเป็นอย่างดีแล้ว แต่จะได้รับการอิทธิพลจากเรื่องพระรามของไทยหรือไม่นั้นยังต้องศึกษาค้นคว้าอีกแต่ในทรรศนะของผู้วิจัยเรื่องรามเกียรติ์นั้นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก ซึ่งมีได้จำกัดแต่เพียงว่าเป็นสมบัติของชาวอินเดีย ซึ่งเป็นผู้กำเนิดวรรณกรรมเล่มนี้เท่านั้น หากแต่แพร่กระจายและแทรกซึมเข้าไปอยู่ในวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ ในเอเชียจนแทบทุกชาติก็ว่าได้ เมื่อคนไทยมีโอกาสได้รับรู้เรื่องพระราม คนลาวก็เช่นกันสามารถรับรู้เรื่องราวในทำนองเดียวกันได้ อนึ่งบริเวณทางค้ำานตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสานของประเทศไทย) นับแต่โบราณกาลก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราชอาณาจักรลาว ถือกันว่าเป็นบ้านพี่เมืองน้องตลอดมา วัฒนธรรมของสองชาติก็ได้ถ่ายทอดกันตลอดเวลายาวนานของประวัติศาสตร์

ความสำคัญของเรื่อง**พระรามชาคก**ที่มีต่อชาวลาวนั้น เห็นได้จากจิตรกรรมฝาผนังของวัดมุงเมือง เวียงจันทร์ เป็นเรื่องราวของ**พระรามชาคก** แต่การที่เรื่อง**พระรามชาคก**ฉบับลาวไม่ค่อยได้รับการพิจารณาจากนักศึกษามากนัก หรือหากมีก็เป็นไปอย่างผิวเผิน เพราะการขาดแคลนต้นฉบับ Prof. Sachchidananda Sahai นักวิชาการชาวอินเดียน่าจะได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลแรกที่ได้ศึกษาเรื่อง**พระรามชาคก**ฉบับลาวอย่างแท้จริง เขาได้เดินทางไปประเทศลาวในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๑๓ เพื่อศึกษาค้นคว้าเรื่อง**พระรามชาคก** และได้รับต้นฉบับวรรณกรรมชิ้นเอกนี้จากเจ้าศรีสว่างวัฒนา เจ้ามหาชีวิตเจ้า ผลงานวิชาการของ Prof. Sahai เกี่ยวกับเรื่อง**พระรามชาคก** มีหลายเรื่องดังเช่น

- Phra Lak Phra Lam โดย The Indian Council for Cultural Relations, 1973
- The Phra Lak Phra Lam and the Laotian Cultural Tradition
- Indo-Chinese Geography as Described in the Phra Lak Phra Lam: A Laotian Version of the Ramayana เป็นบทความซึ่งตีพิมพ์อยู่ในหนังสือ Asian Variations in Ramayana (1983)

นอกจากนี้ Dr. Kamala Ratnam ก็ได้เขียนบทความเรื่อง Socio-Cultural and Anthropological Background of the Ramayana in Laos

ในประเทศไทย ความรู้เกี่ยวกับรามเกียรติ์ภาษาลาวหรือพระรามชาคก ค่อนข้างจำกัดและเป็นไปอย่างผิวเผิน อาจกล่าวได้ว่าไม่เคยมีนักศึกษาค้นคว้าคนไทยคนใดที่ “ได้เห็น” และ “สัมผัส” กับฉบับลาวอย่างแท้จริง เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชชน) ได้กล่าวถึงรามเกียรติ์ฉบับลาวอย่างสั้นๆ ไว้ในหนังสือ **อุปกณ์รามเกียรติ์**^๑ มีความว่า

ในภาษาลาวทางภาคอีสาน มีหนังสือเทศน์เรื่องหนึ่งชื่อพระรามชาคก เป็นหนังสือที่พระสงฆ์ทางภาคนั้นใช้แสดงเทศนา เนื้อเรื่องก็คือเรื่องรามเกียรติ์ นั้นเอง แต่เรื่องสับสนอลหม่านมากไม่เหมือนในรามายณะหรือในรามเกียรติ์ที่เดียว แสดงให้เห็นว่าในพระรามชาคกไม่ได้ออกจากรามายณะหรือรามเกียรติ์ เป็นเรื่องที่ได้มาทางอื่น และทางที่มานั้นก็ต้องมาทางประเทศเขมรและจาม ซึ่งสืบต่อมาจากชาวมลายูอีกทางหนึ่ง แต่เรื่องในพระรามชาคกเป็นไปในทำนองเรื่องทางพระพุทธศาสนา เช่นไม่กล่าวถึงพระอิศวร จะกล่าวก็แต่พระอินทร์และพระพรหมตามคติพระพุทธศาสนาเท่านั้น เรื่องกลางแห่งก็น่าจะเคาะว่าเป็นของพื้นเมืองโดยแท้ น่าจะไ้มาแต่เพียงเค้าความจากขอมและจามซึ่งรวมชาวมลายูด้วย แล้วเอามาผสมเข้ากับเรื่องในพระพุทธศาสนาและตำนานต่างๆ ของพื้นเมือง เรื่องจึงห่างไกลกับรามายณะมาก แต่ก็นับว่าเป็นตำนานเล่มใหญ่ของดินแดนตอนนั้นได้เรื่องหนึ่ง ซึ่งมีประโยชน์ในทางโบราณคดีและวรรณคดีอยู่ไม่น้อย หากว่าหนังสือเรื่องนี้มีขนาดใหญ่ถึง ๔๓ ผูก จึงเป็นความลำบากแก่ที่จะมีผู้พิมพ์ให้ตลอดโดยพิสดารได้ เนื้อเรื่องในพระรามชาคกที่ย่อมาบรรยายต่อไปนี้ เก็บความจากพระรามชาคกฉบับที่ถอดความโดยย่อจากหนังสือเทศน์อีกทีหนึ่ง นับว่าเป็นการย่อออกมาถึงสองซ้ำ ชาคกตำนานนิทานพื้นเมืองไปหลายเรื่อง คำเนนความเป็นดังนี้^๒

การเข้ามาของเรื่องพระรามชาคกในประเทศไทย

การเข้ามาของเรื่องพระรามชาคกในประเทศไทยนั้น มีความเกี่ยวข้องกับพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ผู้ทรงเป็นธุระชวนชวรายหาต้นฉบับของวรรณกรรมเรื่องนี้ ดังความที่จะคัดจากพระนิพนธ์ดังนี้

ทางลาวยังมีที่ควรยกขึ้นมากล่าวถึงอยู่ที่แต่พระรามชาคกของภาคอีสาน ครั้งหนึ่ง (คือในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ - ผู้วิจัย) ข้าพเจ้าขึ้นไปตรวจราชการในหน้าที่ เสนาบดีกระทรวงธรรมการทางภาคอีสาน ได้ไปพบภพรามเกียรติ์ที่ผนังโบสถ์วัดเหนือในจังหวัดร้อยเอ็ด จึงได้ไต่ถามขึ้นว่าทางโน้นมีเรื่องพระรามเป็นลักษณะใด ต่อมาพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์(ทอง) ผู้ว่าราชการจังหวัด ในขณะนั้นได้มีจดหมายเข้ามาถึงข้าพเจ้าว่าได้พบบทสำหรับเขาสวดใน

^๑ เสฐียรโกเศศ (พระยาอนุมานราชชน) **อุปกณ์รามเกียรติ์** (กรุงเทพฯ : บรรณาการ, ๒๕๑๕) “รามายณะลาว” หน้า ๒๐๓-๒๐๔.

^๒ เสฐียรโกเศศ, **อุปกณ์รามเกียรติ์**, (กรุงเทพฯ : บรรณาการ, ๒๕๑๕) “รามายณะลาว” หน้า ๒๐๓-๒๐๔.

เวลาทำศพหรือในนักขัตฤกษ์ลาวประเภทเรียกว่า พระรามชาคก^๑

ต่อมาไม่นานพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์ (ทอง จันทรางศุ) ได้นำคัมภีร์เรื่องพระรามชาคกฉบับพิมพ์ดีด ๒ เล่ม เล่มแรกว่าด้วยเรื่องราวของพระรามชาคกในบั้นต้น ส่วนเล่มที่ ๒ ว่าด้วยบั้นปลาย มาถวายกรมหมื่นพิทยลาภฯ ๆ ทรงนำชาคกเรื่องนี้ถวายสมเด็จพระยาจักรี กรมพระยาคำรงราชานุภาพ ซึ่งในขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสภา เพื่อให้ราชบัณฑิตยสภาใช้ประโยชน์ต่อไป สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพมีลายพระหัตถ์ตอบถึงความว่า

ด้วยได้รับลายพระหัตถ์ลงวันที่ ๗ เดือนนี้กับสำเนารามเกียรติ์ลาวซึ่งเธอได้มาจากพระยาสุนทรเทพกิจจารักษ์นั้นแล้ว ขอขอบพระทัยเป็นอันมากฉันได้ตรวจดูข้างต้นเห็นเป็นสำนวนพระ เอารื่องรามเกียรติ์ไปแต่งอย่างชาคก ดูออกจะเป็นประโยชน์แก่ราชบัณฑิตยสภาอยู่ จะได้ตรวจต่อไปให้ตลอด^๒

โดยเหตุที่หนังสือนี้เป็นเรื่องใหญ่ มีความยาวมากมีทั้งหมด ๔๓ ผูก บั้นต้น ๒๐ ผูก บั้นปลาย ๒๓ ผูก ประกอบกับเป็นภาษาลาวโบราณ จึงแทบจะไม่มีผู้ใดให้ความสนใจ จนกระทั่งหลวงศรีอมรญาณ (ชัยศรี ศรีอมร) ได้มาปรารภกับพระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) ถึงการที่จะหาหนังสือแจกในงานฌาปนกิจศพมารดา พระสารประเสริฐและหลวงศรีอมรญาณจึงได้ช่วยกันย่อเนื้อความของเรื่องพระรามชาคก ซึ่งแต่งเป็นกลอนร้อย ออกเป็นภาษาไทยที่กะทัดรัด พระสารประเสริฐได้อธิบายถึงวิธีการที่สรุปความไว้ตอนหนึ่งว่า

ในการถอดเอาเนื้อเรื่องมาแล้ว ได้ทำความเข้าใจกันไว้ว่าถ้อยคำภาษาและโวหารในฉบับของเดิม ใครชอบใจจะคงเก็บมาใช้บ้างก็ได้ แต่คำภษาที่ดูน่าเสียดายที่ต้องทิ้งเสีย เพราะไม่เกี่ยวกับตัวเรื่อง เช่น “หาบขึ้นมาสู่ปากเสือ พายเอือมาสู่ปากเงือก พันเชือกมาสู่คั้งควาย” ทั้งตำนานสร้างเมืองเก่าๆ ก็ตัดออกเป็นอันมาก เพราะแทรกเข้ามาในตอนที่ถูกตัดข้ามไปเสียพยายามเก็บไว้ได้แต่คำเชิญขวัญอันน่าฟัง^๓

และได้มีการพิมพ์ดีดผูกละปีก เฉลี่ยปีกละ ๒๐ หน้ากระดาษพิมพ์ดีดยาว บางผูกหน้ากระดาษมีบรรทัดถึง ๓๐ บรรทัด^๔

ส่วนการค้นคว้าศึกษาในเรื่องนี้ เท่าที่ผ่านนักศึกษาได้กระทำอย่างคร่าวๆ โดยอาศัยเรื่องพระรามชาคกฉบับย่อ ซึ่งหลวงศรีอมรญาณ (ชัยศรี ศรีอมร) ได้ร่วมมือกับพระสารประเสริฐ สรุปความจากฉบับปริวรรต และได้ตีพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกในงานฌาปนกิจศพของมารดาของหลวงศรีอมรญาณ (ไม่ระบุนาม) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ในครั้งนั้นได้ใช้ชื่อว่า พระรามชาคก (ถอดความบรรยายจากหนังสือเทศน์) หลวงศรีอมรญาณ ได้อธิบายถึงจุด

^๑ พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร, **ชุมนุมพระนิพนธ์** (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๕๑๗) “เรื่องพระราม” หน้า ๒๗๒. (ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานในงานพระศพของพระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๗)

^๒ พระสารประเสริฐ “คำนำ” **พระรามชาคก** (กรุงเทพฯ : แผนกการพิมพ์, ๒๕๐๗) หน้า ข. (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ รองอำมาตย์โท หลวงศรีอมรญาณ (ชัยศรี ศรีอมร) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม, วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๐๗).

^๓ เป็นฉบับที่ผู้วิจัยใช้ศึกษา

ประสงค์ที่ได้สร้างหนังสือเล่มนี้ไว้ตอนหนึ่งว่า

ในงานปลงศพมารดา ข้าพเจ้าได้ปรึกษาในระหว่างวงศัญญาติถึงการทำกรทำสิ่งทีระลึก เห็นกันว่ามารดาข้าพเจ้ามีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา นิยมสร้างหนังสือเกี่ยวกับพระศาสนาที่เหมาะสมแก่ภูมิสามัญสำหรับชาวบ้านทั่วไป เช่น พระธรรมเจดีย์คัมภีร์ พระมาลัย เป็นต้น เพราะฉะนั้นทีระลึกถ้าให้ถูกนิสสัย ก็สมควรเป็นหนังสือที่เนื่องในพระศาสนา เลยเป็นอันสมประเพณีที่ทำหนังสือแจกในงานฌาปนกิจ ข้าพเจ้าจึงนำความหารือพระสารประเสริฐ ซึ่งให้คำแนะนำว่า มีหนังสือเทศน์คัมภีร์ใหญ่เป็นภาษาไทยเนื้อพรรณนาเรื่องพระรามอย่างวิจิตรพิสดาร เรียกว่าพระรามชาคก มีข้อความขึ้นต้นลงท้ายแปลกจากที่เคยได้ยินได้ฟังกันในจำพวกชาคกทั้งปวง เพียงถอดเนื้อเรื่องออกมาเล่าสู่กันฟัง เพื่อทราบเค้าเงื่อนที่คงเป็นเล่มเชื่อง นับว่าสร้างหนังสือในงานนี้ได้ ข้าพเจ้ามีความยินดีขอให้ท่านช่วยทำให้ (หมายถึงพระสารประเสริฐ-ผู้วิจัย) ท่านว่าทำคนเคียวเห็นไม่สำเร็จ เพราะเป็นหนังสือมากข้อสำคัญที่สุดนั้น คือ เวลาว่างไม่ค่อยมีเลย เกรงจะไม่สำเร็จเป็นข้อใหญ่ ถ้ากระไรต้องช่วยแบ่งกันไปทำ ข้าพเจ้าเห็นชอบด้วย ตกลงเรื่องนี้เป็นที่ระลึก และมีความปิติที่มีส่วนได้สนองคุณมารดาด้วยกำลังตนเองเต็มความสามารถ^๑

และในเรื่องเดียวกันนี้ พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) ได้เขียนคำนำอธิบายลักษณะของพระรามชาคก ซึ่งเป็นชาคกของทางเหนือ (ในที่นี้หมายรวมอีสานด้วย) ไว้ที่น่าสนใจว่า

ทางเหนือมีประเพณีอย่างหนึ่ง เวลาตะวันเย็นชาวบ้านทั้งหญิงชายหนุ่มสาวผู้ใหญ่เด็ก ถือดอกไม้ธูปเทียนพากันไปฟังเทศน์ตามวัดต่างๆ ด้วยความศรัทธาของผู้ใหญ่ เจริญความเลื่อมใสแก่เหล่ารุ่น เพราะเคียงษาในการบุญไปตั้งแต่เด็กเล็ก เมื่อจะนี้ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ทางวัดซึ่งแสดงธรรมประจำทุกมือเย็น ย่อมมีหนังสือเทศนามากมายก่ายกอง เนื้อหาที่เทศน์นั้นก็ชาคกต่างๆ หรือนิทานพื้นเมืองผูกขึ้นเป็นชาคก เพราะได้ผลที่ผู้ฟังรู้เรื่องได้ดี ไม่ใช่พอจบกัณฑ์ก็พูดไม่ถูกว่าท่านเทศน์อะไร ทั้งยังศรัทธาใจอยากฟังต่อในวันหน้าไปๆ ท่านก็แทรกสุภาษิตให้ซึมเข้าไปในใจพร้อมด้วยความเพลิดเพลिन ฉะนั้นแหละเมื่อกล่าวโดยจะเพาะชาคกจึงเป็นองค์หนึ่งแห่งนวังคัลลิตุศาสน์สำหรับโปรยเวไนยพันธุ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาคกที่ท่านเทศน์ในทางเหนือนี้ เป็นที่นิยมชมชอบเหมาะแก่อุปนิสัยชาวบ้าน ซึ่งแต่ละเรื่องมีทั้งบรรยายและพรรณนาโวหารอย่างยืดยาวละเอียดลออ เพียงเรื่องเดียวกว่าจะจบก็ฟังกันเป็นปีๆ

หนังสือเทศนาประเภทนี้มีเรื่องพระเวสสันดร เรื่องพระเจ้าเลียบโลก เรื่องเสียวสวาท และเรื่องสมาสสงสาร เป็นต้น แต่ที่เลื่อมใสศรัทธากันนักคือเรื่องพระรามชาคกฟังแล้วได้ทั้งบุญทั้งความรู้รอบตัวที่ท่านแทรกไว้เป็นตอนๆ โดยมากเป็นนิทานปากที่เล่าสืบๆ กันมาแต่โบราณ เช่น คำานานสร้างเมือง

^๑ หลวงศรีอมรญาณ, "คำอุทิศ" พระรามชาคก (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีหงส์, ๒๔๗๖) หน้า ก.

เก่าๆ ค่ะเน่าจะเป็นเรื่องที่ท่านรจนาชั้นราวสัก ๒๐๐ ปีล่วงมา จะก่อนหรือหลังเวียงจันทร์แตกไม่นาน^๑

ส่วนการตีพิมพ์ครั้งที่สองนั้น ตีพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ รองอำมาตย์โท หลวงศรีอมรญาณ (ชัยศรี ศรีอมร) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม วันพฤหัสบดี ๑๙ มีนาคม ๒๕๐๗ หนังสือพระรามชาคก ฉบับถอคความนี้ เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากกว่าต้นฉบับเดิม^๒ ซึ่งมีเพียงฉบับเดียว

ต้นฉบับเรื่องพระรามชาคกคงสูญหายไป เพราะเมื่อคณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีพระยาอนุমানราชชนเป็นประธาน ได้มีโครงการที่จะพิมพ์เรื่องพระรามชาคก โดยให้ปริวรรตจากต้นฉบับของพระโพธิวงศาจารย์ (อ้วน) เจ้าคณะมณฑลอุบลราชธานี ซึ่งได้ถวายหอพระสมุดฯ ต้นฉบับเป็นใบลานยาว จารเป็นตัวอักษรธรรม หรือขอมลาว โดยเหตุที่เป็นเรื่องยาว จึงมีผู้ปริวรรตหลายคน เช่น นายสอน กาญจนแสงงาม นายสุค ศรีสมวงศ์ นายเทิม มีเต็ม เป็นต้น ต้นฉบับพระรามชาคกสำนวนนี้ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่ส่วนภาษาโบราณ (ชั้น ๔) หอสมุดแห่งชาติ และยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่

ในระยะเวลาใกล้เคียงกันนี้ คือในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ Prof. Sachchidanand Sahai ได้ค้นคว้าศึกษาเรื่องพระรามชาคก แต่เน้นที่เรื่องควายทรี Prof. Sahai ได้ค้นพบเรื่องพระรามชาคกด้วยพระกรุณาธิคุณของเจ้าศรีสว่างวัฒนา เจ้ามหาชีวิตลาว และเขาได้ปริวรรตจากต้นฉบับภาษาลาว รวมทั้งการศึกษาวิเคราะห์ไว้ในหนังสือ **Ramayana in Laos: A Study in the Gvay Dvorahbi** อาจถือได้ว่าเป็นการศึกษาเรื่องพระรามชาคกจากต้นฉบับเป็นครั้งแรก

ในเมืองไทยนั้นอาจกล่าวได้ว่ายังไม่มีใครได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องพระรามชาคกอย่างจริงจัง ประกอบผู้วิจัยได้มีต้นฉบับชาคกเรื่องนี้อย่างสมบูรณ์ จึงสนใจที่จะศึกษาชาคกเรื่องนี้ในหัวข้อนี้ **พระรามชาคก : การประสานระหว่างวรรณกรรมลายลักษณ์กับอัตลักษณ์ของชาวลาว**

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้งานวิจัยซึ่งมีการค้นคว้าจากต้นฉบับเดิม อย่างเป็นระบบระเบียบ
๒. ได้ขยายพรมแดนความรู้เกี่ยวกับเรื่องพระราม ไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งครั้งหนึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดทางวัฒนธรรมกับไทย
๓. สามารถนำความรู้มาศึกษาเปรียบเทียบกับวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์ของไทย

^๑ พระสารประเสริฐ, คำนำ. พระรามชาคก. หน้า ก.

^๒ คงจะเห็นได้จากการศึกษาเรื่องรามเกียรติ์ฉบับต่างๆ ของเสฐียรโกเศศ ในหนังสืออุปกณ์รามเกียรติ์ ก็ได้ใช้เรื่องรามเกียรติ์ฉบับถอคความของหลวงศรีอมรญาณ

บทที่ ๒

เนื้อเรื่องย่อของเรื่องพระรามชาคก

เรื่องพระรามชาคก มีทั้งหมด ๔๓ ผูก แบ่งเป็น ๒ มัค มัคแรกหรือที่เรียกว่าบันทึกมี ๒๐ ผูก ส่วนมัคที่ ๒ หรือบันทึกปลายมี ๒๓ ผูก รายละเอียดมีดังต่อไปนี้ ปัจจุบันวัตถุกล่าวถึงภิกษุทั้งหลายสนทนาถึงรูปโฉมของพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์จึงยกเรื่องในอดีต หรือชาคก มาแสดงดังนี้

ผูก ๑ ท้าวคัมพรเมศวร สืบเชื้อสายมาจากพรหมที่มากินจวนกินในเมืองมนุษย์ และกลับคืนสู่ชั้นฟ้าไม่ได้ ได้มีลูกหลานสืบต่อมา มีการสร้างเมืองอินทปัตถ์ **ท้าวคัมพรเมศวร** เมื่อมีอายุได้ ๑๖ ปี ได้ครองเมืองกับนางพรหมลังกา ต่อมาเมื่อโอรสชื่อ **ท้าวชครัฐ** และ **ท้าววิรุณหก** ท้าวคัมพรเมศวรมอบราชสมบัติในเมืองอินทปัตถ์ให้แก่ท้าววิรุณหกซึ่งเป็นโอรสองค์ที่ ๒ พร้อมกับนางมลิกาผู้เป็นเทวี **ท้าวชครัฐ** และ **นางวิสุทธิโสภาเทวี** ขออำนาจพระบิดาและพระมารดาออกไปตั้งบ้านเมืองยังสถานที่อื่น ชาวอินทปัตถ์ก็ติดตามท้าวชครัฐไปเป็นจำนวนมาก “ประคองตัวมคและปลวกไหลออกจากภู” ช้ามแม่น้ำชนซึ่งไหลแยกมาจากแม่น้ำของ กล่าวฝ่ายพระยานาค ซึ่งมี ๗ เศียร เนรมิตเป็นชายชรามาแนะนำให้ท้าวชครัฐไป “สร้างบ้านแปลงเมือง” ในบริเวณที่ตนรักษาแม่น้ำอยู่ เมืองนั้นจึงมีชื่อตามพระยานาคว่าเมืองจันทบุรีศรีสัตตนาค

กล่าวถึงพรหมคนหนึ่งเมื่อจะปฏิสนธิมายังโลกมนุษย์ ปฏิเสศที่จะทำตามธรรมเนียมของพรหมที่ก่อนจะลงมาต้องทำพิธี “หล่อขวัญ” เสียก่อนเพื่อให้มีรูปโฉมงดงาม เพราะถือว่าตนมีบุญสมภาร ดังนั้นเมื่อถือกำเนิดในท้องของภรรยาภรรยานาคหลวงในเมืองอินทปัตถ์ จึงมีรูปร่างผิดปกติ คือ “มีแข้งขายาวเป็นอันสั้นอันป้อมเป็นอ้อมล่อมเหมือนคังเต่าและปลาฉา” จึงมีชื่อว่า **เจ้าลุนลู่** ความผิดปกติของเจ้าลุนลู่รู้ไปทั่วจนถึงเมืองพรหม วันหนึ่งพระอินทร์ซึ่งมาลงมาตามนายภรรยานาคหลวงผู้เป็นบิดาของเจ้าลุนลู่ว่าไถนาวันละก็แแถบ นายภรรยานาคหลวงยังไม่ทันตอบพระอินทร์ก็ขึ้นมาเหาะหายไป

ผูกที่ ๒-๖^๑ เจ้าลุนลู่รับอาสาชานายภรรยานาคหลวงผู้เป็นบิดาตอบปัญหากรรม ๘ ข้อ ได้ถูกต้องพระอินทร์จึงนำตัวขึ้นไปยังเมืองแกน โดยมอบให้แกนเกิดเป็นผู้เลี้ยงดู เจ้าลุนลู่มีรูปร่างอัปลักษณ์ จึงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ในเมืองแกนอย่างกว้างขวาง แกนเกิดเกิดความรำคาญจึงคิดที่จะชูปเจ้าลุนลู่ในเบ้าหลอมให้มีรูปลักษณ์งดงามขึ้น แต่ไม่สำเร็จพระอินทร์จึงให้พระมาตุลีมาช่วยโดยนำแก้วมรกตมาใส่ในรางจนละลาย ชูปเจ้าลุนลู่ขึ้นมาใหม่ กลายเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์ไม่มีใครฆ่าได้ พระอินทร์จึงมีเทวบัญชาให้เจ้าลุนลู่ลงมาบังเกิดในมนุษย์โลกอีกครั้ง

เจ้าลุนลู่ได้มาปฏิสนธิในครรภ์ของนางมลิกา เมื่อถือกำเนิดมามีรูปโฉมงดงาม มีรูปศิลปะและคาบของ้าวซึ่งพระอินทร์เป็นผู้มอบให้ พระบิดาได้ให้ชื่อว่าท้าวราพณาศวรร เมื่อมีอายุได้ ๑ ปีก็รู้ศิลปวิทยาคมต่างๆ สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ เมื่อท้าวราพณาศวรรมีอายุได้

^๑ คำนวณผูกที่ ๒, ๔-๖ ซากหายไป จึงเก็บความจากหนังสือพระรามชาคก ของหลวงศรีอมรญาณ แต่โดยที่พระรามชาคกของหลวงศรีอมรญาณ ไม่ได้แบ่งผูกไว้ ผู้วิจัยจึงกล่าวสรุปความรวมทั้ง ๕ ผูก ไว้ด้วยกัน

๓ ปี ได้เหาะไปเที่ยวเล่น จนมาถึงเมืองจันทบุรีศรีสัตตนาคราชของท้าวธรรมรัฐผู้เป็นพระปิตุลา

ท้าวราพณาศวรร ได้ข่มขู่ท้าวธรรมรัฐจึงจำต้องยกนางจันทาพระธิดาให้แก่ท้าวราพณาศวรร ท้าวราพณาศวรรรับนางมายังเมืองอินทรีปัดด์ ทั้งสองอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข^๑ พระอินทร์ไม่พอใจการกระทำของท้าวราพณาศวรรจึงไปเชิญเทพบุตรคนหนึ่งให้ลงมาเกิดเป็นอนุชาของท้าวราพณาศวรร และเป็นผู้รู้โหราศาสตร์มีชื่อว่าท้าวพิบพี ต่อมาท้าวพิบพี มีอนุชาก็คนหนึ่งชื่อ ท้าวอินทรี

ท้าวราพณาศวรร สำแดงฤทธิเดช เที่ยวปราบท้าวต่างๆ ในชมพูทวีป เช่น ท้าวคักกลิสลา ท้าวโรมาวิสัย จนไม่มีใครกล้าสู้ ฝ่ายท้าวธรรมรัฐเสียใจที่ถูกท้าวราพณาศวรรคุกคาม จึงอธิษฐานขอโอรสผู้ทรงอำนาจ พระอินทร์จึงไปอัญเชิญพระโพธิสัตว์ และเทพบุตรองค์หนึ่งมาเกิดเป็นโอรสของท้าวธรรมรัฐ มีชื่อว่าพระราม พระลักษมณ์ เมื่อเจริญวัยได้ทดลองอำนาจของศรศิลป์ซึ่งคั่งสนั่นไปทั่วจักรวาล ท้าวราพณาศวรรจึงรู้ว่าผู้มีบุญมาเกิด ท้าวธรรมรัฐเห็นโอรสมีความสามารถพอที่จะปราบท้าวราพณาศวรรได้แล้ว จึงเล่าความทั้งหมดให้โอรสฟัง พระรามจึงรับอาสาที่จะแก้แค้นแทนพระบิดา แต่คิดซักที่พาหนะ พระอินทร์จึงเนรมิตม้าวิเศษมีชื่อว่ามณิกาบมาให้เป็นพาหนะพระราม พระรามจึงออกเดินทางไปยังเมืองอินทรีปัดด์

ผูก ๗ พระราม พระลักษมณ์ และม้ามณิกาบเดินทางต่อมา ได้เห็นแก้ววิเศษ ๒ ลูก แขนงอยู่บนถ้ำ แก้วนั้นมีอิทธิฤทธิ์ทำให้เจ้าของเหาะเหินเดินอากาศได้ แต่มียักษ์ ๒ ตนคอยดูแลรักษา อยู่ ยักษ์ ๒ ตนได้วิงวอนขอชีวิตต่อพระราม พระรามจึงเลิกล้มความตั้งใจที่จะเอาแก้ววิเศษนั้น ยักษ์ชี้ทางที่จะไปยังเมืองอินทรีปัดด์ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำชน ทั้งสามเดินต่อมาและมาพำนักที่ถ้ำแห่งหนึ่ง ในถ้ำนั้นมีโต๊ะหม้อยคงอาศัยอยู่ เมื่อเห็นทั้งสามจึงคิดจะจับกินเป็นอาหาร แต่ถูกม้ามณิกาบเตะตาย พระรามมาแวะพักที่หมู่บ้านช่า ได้รับการต้อนรับจากชาวช่าเป็นอย่างดี นายบ้านได้ยกนางคำภาลูกสาวให้แก่พระราม พระรามอยู่กินกับนางคำภาเป็นเวลาสามเดือน จึงขออำลานางเพื่อติดตามนางจันทาต่อไป

พระราม เดินทางมาถึงเมืองกบิลพัสดุ์ของพระยาจันทเสนา ซึ่งมีธิดา ๒ คน คือ นางคำขาว และนางแอกไค้ พระยาจันทเสนาขอให้พระรามแสดงความสามารถทางศรศิลป์ จนเป็นที่ชอบใจยิ่งนัก ยกธิดา คือ นางคำขาวแก่พระราม และนางแอกไค้ให้พระลักษมณ์ พร้อมทั้งยกบ้านเมืองให้

ผูก ๘ พระรามและพระลักษมณ์ ขออำลานางคำขาวและนางแอกไค้ ออกติดตามนางจันทาผู้เป็นพี่สาวต่อไป จนกระทั่งมาเข้าเขตเมืองอินทรีปัดด์โดยใช้เวลา ๓ เดือนตั้งแต่ออกเดินทางมา ม้ามณิกาบรับอาสาไปคุเหตุการณ์ในเมืองอินทรีปัดด์ของท้าวราพณาศวรร ม้ามณิกาบมาถึงปราสาทของท้าววิรุณหกและชายาซึ่งกำลังปรับทุกข์กันว่าเกิดสุบินนิมิตที่ไม่ดี และในขณะนี้ท้าวราพณาศวรรกำลังหลับอย่างยาวนานถึง ๓ เดือน พระรามได้ทราบความจากม้ามณิกาบจึงรีบไปยังปราสาทท้าวราพณาศวรรและบังคับให้นางจันทาขึ้นมาพบกับตน

พระรามได้พบกับท้าววิรุณหกผู้เป็นอาและท้าวพิบพีผู้เป็นน้องของท้าวราพณาศวรร ซึ่งได้กล่าวคำนิการกระทำของพี่ชาย ท้าวราพณาศวรรตื่นขึ้นหลังจากพระรามพานางจันทาไปแล้ว เมื่อทราบข่าวโกรธแค้นยิ่งนัก ยิงธนูศิลป์ชื่อโมกขศักดิ์ออกไปเพื่อเรียกทรัพย์เป็นจำนวนนับโกฏิ

^๑ การกระทำของท้าวราพณาศวรรนี้ถือว่าฝ่าฝืนจารีตซึ่งยึดเป็นแบบฉบับกันว่า ห้ามสมรสในหมู่เครือญาติ นางจันทามีศักดิ์เป็นพี่ของท้าวราพณาศวรร และอีกประการหนึ่งท้าวราพณาศวรรไม่ได้ให้สินสอดแก่ฝ่ายหญิง

และแม่ทัพทั้ง ๔ อันมีชื่อว่า **ขุนฟ้าแค้น ขุนฟ้าเรือ ขุนฟ้าเหลื่อมแล้ง และขุนคาวเสด็จ** ฝ่ายพระลักษมณ์ก็ยิงศรชื่อมัจฉิมลิลิปา บังเกิดรีพลใหญ่รวมทั้งแม่ทัพ ๘ คน คือ **ขุนคักคาหาญ ขุนฟ้าเลียบหาค ขุนอากาศสาว ขุนสหาวิใจกล้า ขุนฟ้าสนั่น ขุนน้อยคำคั้นฉญาตี ขุนโฉมสีหมากเคื้อ ขุนฟ้าเรือเคื้อนสาม** แต่ละฝ่ายก็เข้าสู่กันดังนี้

- ขุนคักคาหาญ กับ ขุนฟ้าแค้น
- ขุนฟ้าเลียบหาค กับ ขุนฟ้าเรือ
- ขุนฟ้าอากาศสาว กับ ขุนฟ้าเหลื่อมแล้ง
- ขุนสหาวิใจกล้า กับ ขุนคาวเสด็จ

ฝ่ายเมืองอินทรีปัตถ์ถูกฆ่าตายหมด ท้าวราพณาศวรรจึง เนมิตราชสีห์ตัวใหญ่เท่าภูเขามีสาว ๘ หัว ๑๖ งา เป็นพาหนะพุ่งเข้าทำร้ายพระราม พระรามจึงยิงศรไปถูกท้าวราพณาศวรร ท้าวราพณาศวรรปักศรออกจากร่างได้

ผูก ๘ ท้าวราพณาศวรรยิงธนูชื่อโมกชศักดิ์ลิลิปาใส่ม้ามณีกาบ แต่ไร้ผล จึงร้ายเวทมนตร์เรียกภูพิษ ลัศว์ร้ายนานาชนิด ปลาใหญ่ เช่น ปลาสม้อย ปลาบึก ปลาชวย พระยานาค พระยาจุก พระยาเงือก แต่ละประเภทให้มาช่วยรบ แต่ก็พ่ายแพ้ไป ในส่วนที่เป็นทัพพระยานาค มีเสนา นาค ชื่อ **ขุนขุมนุเมือง ขุนหมากเพลิงภูอิ้ว ขุนหน้าสิ่วทรคาน** เข้าต่อสู้อย่างเข้มแข็ง แต่ในที่สุดถูกฆ่าตาย ยังเหลือแต่**ขุนใจหาญเหนือสัจ และขุนใจหาญเหนือคอง** เนมิตเป็นชายหนุ่มเข้ามาในศาลาที่พระรามพำนักอยู่ เพื่อหาโอกาสทำร้าย แต่ม้ามณีกาบรู้เท่าทันจึงเตะลอยไป และเสียชีวิตในที่สุด

ซากศพของกองทัพฝ่ายท้าวราพณาศวรรกองสูงเท่าภูเขา สังกลินเหม็น ม้ามณีกาบจึงชวนพระรามไปหนีไปจากบริเวณนี้ ไปพำนักที่คองโขง แม่น้ำชน ท้าวราพณาศวรรกลับเมืองและคร่ำครวญถึงนางจันทา ท้าววิรุณหกพยายามชักชวนให้ท้าวราพณาศวรร เลิกล้มความตั้งใจแต่ไม่สำเร็จ จึงจำต้องอนุญาตให้ท้าวราพณาศวรรติดตามนางต่อไป

ท้าวราพณาศวรรยิงศรเรียกพระยาครุฑมาช่วย พระยาครุฑบัญชาให้นายทัพชื่อ**ขุนเพศหมอง** **ขุนนอนหลับคืน** ทั้งสองใช้อิทธิฤทธิ์อุ้มภูเขาลูก ถอนต้นไม้ใหญ่มาท่อมใส่ปราสาทของพระราม พระรามจึงยิงธนูไปปราบทั้งสองจนเสียชีวิต

ผูก ๑๐ ขุนหมื่นม้าเมือง และขุนรุ่งเรืองทั้งบ้าน เป็นรายต่อไป ขุนหมื่นม้าเมือง เนมิตตัวเท่าภูเขา หวังจะยกปราสาทพระรามไปทิ้งที่ขอบจักรวาล แต่ถูกม้ามณีกาบเตะตาย ส่วนขุนหมื่นม้าเมืองและบริวารถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ รวมเป็นน้ำมอกสีนาค ร่วมกันบ้วนน้ำลาย และสลัดปีกชนตกลงในปราสาทของพระรามหวังจะให้เป็นอันตราย แต่ไม่สำเร็จจึงร่วมกันแปลงเป็นลัศว์ร้ายมีพิษหวังจะทำร้ายพระราม ในที่สุดถูกศรพระรามลั่นชีวิตทั้งหมด

พระยาครุฑเมื่อสูญเสียบริวารไปจนหมดสิ้น จึง เนมิตข้างเผือกตัวเท่าภูเขาเป็นพาหนะ ชีไปเพื่อทำลายปราสาทพระราม แต่พ่ายแพ้พระรามหนีกลับไปยังเมืองตน ม้ามณีกาบชวนให้พระรามเดินทางต่อไปเพื่อหนีซากศพทั้งปวง ทั้งหมดมาพักที่ริมฝั่งแม่น้ำชน ในที่นั้นมีภูกระบาแก่นลงซึ่งมีพิษร้ายยิ่งนักออกมาพันพิษใส่พระราม จึงถูกศรพระรามยิงตาย ทั้งหมดพำนักอยู่บริเวณนั้น

ฝ่ายท้าวราพณาศวรรยิงศรไปเชิญพระยาธร มาช่วยรบกับศัตรูของตน พระยาธรจึงตั้ง

* ความต่อมาชื่อว่า ขุนเพศสมอ

ทัพ มีขุนพลค้ำคอไปนี้ **ขุนทองเหลือง ขุนทองแดง ขุนทองห้าว ขุนทองเหลียว และขุนทองลิว** การรบเริ่มขึ้น ขุนทองเหลือง ขุนทองลิว ตายเป็นพวกแรก ซึ่งทำให้ขุนทองแดงโกรธแค้นมาก เนรมิตสุมเหล็กมาครอบปราสาท แต่ถูกม้ามณีกาบเตะสุมพังทลาย ขุนทองแดงจึงแปลงเป็นปลา บีกกิ้งเกลือกมาที่ลานปราสาท เพื่อให้คนทั้งสามมาแล้วเนื้อไปกินจะได้เมาตาย ในที่สุดแม่ทัพ ทั้งหมดก็ตาย ยกเว้นขุนทองเหลียวกลับไปหาพระยาธร

พระยาธร เสด็จทัพโดยมี **ขุนทองเหลียว ขุนเทียวทางบน ขุนยงค์ถือหอก ขุนคาทอก ถือดาว** ไปล้อมปราสาทของพระรามซึ่งขณะนี้ตั้งอยู่ปากน้ำมูล ขุนยงค์ถือหอกไปอุ้มเอาภูเขาทิ้ง ลุกมาทิ้งใส่พระราม แต่ถูกอำนาจของศรกระเด็นกลับไป เมื่อฟื้นขึ้นมาก็แบกพร้าว และนำคันทองมาฟันและทุบปราสาท แต่ถูกม้ามณีกาบเตะตาย เช่นเดียวกับขุนคาทอกถือดาว

พระยาธรโกรธแค้นเมื่อเห็นแม่ทัพของตนตายหมด จึงเข้ารบกับพระราม พระลักษณ์ และม้ามณีกาบ ทั้งสามเข้าร่วมพระยาธรจนต้องถอยหนีด้วยความยำเกรงในฤทธิเดชของทั้งสาม

ผูก ๑๑ พระราม พระลักษณ์ นางจันทา ม้ามณีกาบ เดินทางต่อมาถึงแม่น้ำแห่งหนึ่ง มียักษ์ โด่งขึ้นมาจากคินหวั่งจะทำร้าย แต่ถูกม้ามณีกาบจับได้ และบังคับให้ขนหินมาทำเป็นปราสาท บริเวณนั้นจึงมีชื่อว่า ท้ายักษ์ปลุกเรือน

ท้าวราพณาศร ยิงศรไป **เชิญพระยาคันที** ยักษ์ช่วยรบกับพระราม พระยาคันทียักษ์จัดทัพ โดยมีขุนพลค้ำคอไปนี้ **ขุนสบยาวประหลาด ขุนนักปราชญ์รู้จักครอง ขุนฉิป้องให้ไค้ ขุนชักไช้ ให้เห็น ขุนหายเคราะห์เข็ญสว่าง** ขุนทั้งหมดยกเว้น **ขุนหายเคราะห์เข็ญสว่าง** ยกทัพมีจำนวนหลายโกฏิเข้าล้อมปราสาท บ้างก็เหาะไปเอาภูเขามาโยนใส่ปราสาท บ้างก็ถอนต้นไม้ เกรือเถา บ้างก็ใช้อาวุธยิงใส่ ทุกครั้งที่เข้าศึกยิงอาวุธเข้าใส่ ม้ามณีกาบจะอำปากรับอาวุธและบ้วนน้ำลายใส่ อาวุธนั้นก็กระเด็นกลับไปทำร้ายเจ้าของ ขุนพลเข้ารบทีละคน ต่างก็ใช้กลวิธีต่างๆ ขุนชักไช้ให้เห็นเนรมิตเป็นวัวตัวใหญ่ แต่มีหัวเท่าลูกมะแว้งพุ่งเข้าชน แต่ในที่สุดก็สิ้นชีวิต

ขุนหายเคราะห์เข็ญสว่าง กลับมาแจ้งข่าวแก่พระยาคันทียักษ์ ซึ่งโกรธแค้นยิ่งนัก ให้เกณฑ์ขุนพลอื่นๆ อีก คือ **ขุนปักกวาดแฉ่วคิงาม ขุนไปตามหลังสาวหนุ่ม ขุนกลิ้งล้อมนอนแฝง** วิธีการรบของขุนพลทั้ง ๔ ก็คล้ายคลึงกับขุนพลอื่นๆ คือ ขนภูเขา ต้นไม้ มาโยนใส่ปราสาทบริเวณแม่น้ำบังมุก ยกเว้นขุนกวาดแฉ่วคิงามนั้นเนรมิตฝ่ามือให้ใหญ่เท่าภูเขา แล้วไปกอบเอาคินทรายมาโปรยเข้าตาทั้งสาม แต่ม้ามณีกาบแก้ไค้ ทั้งสี่ถูกฆ่าตาย พระยาคันทียักษ์เห็นว่าไม่สามารถจะสู้กับพระรามได้ จึงใช้ให้เสนาไปแจ้งข่าวความสูญเสียแก่พระยาราพณาศร

ผูก ๑๒ ท้าวราพณาศร ท้าวคันทิราชยักษ์ พร้อมทั้งไพร่พลหลายโกฏิ มุ่งหน้าไปยังปราสาทของพระรามที่ห้วยบังมุก ฝ่ายท้าวราพณาศรพ่ายแพ้ ท้าวราพณาศรจึงเนรมิตราชสีห์ ๘ หัว ๑๖ งา ท้าวคันทิราชยักษ์เนรมิตช้างเผือก ๒ หัว ๑๒ งา เป็นพาหนะ เข้าโจมตีฝ่ายพระราม ท้าวราพณาศรใช้อาวุธวิเศษทุกชนิดออกมาประหัตประหารศัตรู เช่น ยิงศรเป็นลมบ้าหมู, เป็นอาวุธตกจากฟ้า, เป็นเก้าถ่านลงมาจากฟ้า, เป็นพระยาครุฑพระยานาคลอยลงมา แต่ฝ่ายพระรามก็แก้ไขไค้ และทุกครั้งที่ท้าวราพณาศรถูกศรของพระราม ร่างกายก็กลับตึกกันคังเคิม ท้าวราพณาศรเนรมิตฝ่ามือ ให้มีขนาดใหญ่เข้าครอบงำพระอาทิตย์ แต่พระรามก็ยิงศรแก้ไค้

พระรามเห็นว่าหากปล่อยไว้เช่นนี้ ท้าวราพณาศรจะก่อความเดือดร้อนไปทั่ว จึงยิง

อนุญาตให้เป็นโยมบัวผูกท้าวราพณาศวรรเอาไว้ ท้าวราพณาศวรรจำต้องอ่อนน้อม ยอมเป็น “ข้อยตักน้ำส่วยคืน” พระราม สร้างสะพานจากเมืองอินทปัตถ์มาถึงเมืองจันทบุรีศรีสัตต-นาค และเนรมิตเรือใหญ่มีปราสาทอยู่กลางลำ พระรามใช้เรือเป็นพาหนะเดินทางไปตามลำน้ำ มาแวะพักที่คอนซี้ควาย คอนหมาไหล มีพระยาเงือกตัวหนึ่งพาบวิวารมาซักขวงการ เดินทางของพระราม คังเช่น ให้ปลาบวิวารทุกตัวกระโดดลงในเรือเพื่อให้เรือล่อม, เนรมิตใบบัวผันเรือเนรมิตคันโคนให้ขึ้นตามริมฝั่ง และให้ลัมทับเรือพระราม แต่ในที่สุดก็หลบหนีไปเพราะเกรงกลัวอำนาจศรรของพระราม พระยาเงือกอีกตัวหนึ่งโกรธที่พระรามล่วงล้ำเข้ามาในอาณาเขตของตน จึงพาบวิวารเข้ามาซักขวง พระยาเงือกเนรมิตพายุร้าย ฝนที่ตกมาเป็นอาวูช หอบเอาหินมาถมเรือ และพยายามหนุณีให้เรือล่อม แต่ม้ามณีกาบก็เตะพระยาเงือกลอยไปตกที่บริเวณแม่น้ำชน

พระยาเงือกอีกตัวหนึ่งซึ่งนับว่าเป็นตัวที่ ๓ เข้ามาซักขวงอีก แต่แปลงกายเป็นปลาไหลคเข้ามาทำร้าย แต่ถูกม้ามณีกาบเตะลอยหายไป

ผูก ๑๓ พระยาเงือกตัวหนึ่งเนรมิตเป็นชายแก่บันกาลให้เกศพายุใหญ่ ทำฝนหอกคาบ ทำฝนถ้ำถ่าน แต่ก็พ่ายแพ้ ในที่สุดก็เหาะไปเอาภูเขามาโยนใส่ปราสาทพระราม แต่ก็ต้องหลบหนีไป พระรามเดินทางต่อไป ได้พบกับนางนาค ๒ คน ชื่อ **นางจันทมุขี** และ**นางกฤษฏีกา** ทั้งสองมีรูปโฉมงดงาม ทั้งสองนำก้อนหินมาขวางทางน้ำไว้เพื่อให้เรือพระรามต้องหยุดแวะ พระยานาคผู้เป็นพี่และเป็นพ่อของนางทั้งสองมีชื่อฉิมพลิกา ครองเมืองคักกิลลาประสงค์จะทดสอบความสามารถของพระรามก่อนที่จะยกนางให้ ได้ส่งกระต่ายวิเศษ ๒ ตัว ไปหาพระราม กระต่ายถูกม้ามณีกาบเตะลอยหายไป

พระยาฉิมพลิกาจึงยกนางจันทมุขีให้พระราม และยกนางกฤษฏีกาให้พระลักษมณ์ ทั้งสองอยู่กินกับนางทั้งสองได้เดือนครึ่ง จึงขออำลางานกลับเมืองพร้อมทั้งสัญญาว่าจะมารับในภายหลัง กล่าวถึงนางสามคนมีชื่อว่า **นางพิมสอนคอนราช** **นางทิพอาศซานมณ** และ**นางสากลจาวจ้อ** เป็นธิดาของพระยาเมืองทวย (บางครั้งใช้ว่าทวย) ทั้งสามพำนักอยู่รอบๆ เกาะพระรามได้ไปพบนางพิมสอนคอนราชเป็นคนแรก ได้เกี่ยวพาราสนางๆ บังเกิดความละอายหนีไปหานางทิพอาศซานมณ พระรามก็ตามไปอีก ทั้งสองจึงหนีไปอยู่กับนางสากลจาวจ้อ พระรามก็ตามนางไป และชักชวนให้นางทั้งสามไปเที่ยวชมปราสาทในเรือสำเภา นางทั้งสามขอให้พระรามแสดงศรศิลป์ให้ชม พระรามจึงให้ม้ามณีกาบเตะภูเขามารวมกัน และยิงศรให้หินกระจายไปตกที่อื่นในชั่วพริบตา และศึกสายธนูให้นางฟัง

ฝ่ายท้าวพรหมจักรผู้เป็นบิดานางทั้งสามได้ยินเสียงศรศิลป์ซึ่งคังสนั่นไปทั่ว เกิดความห่วงใยนางทั้งสามให้คนมาตามหาและเชิญให้กลับเมือง

ผูก ๑๔ ท้าวพรหมจักรแห่งเมืองทวยยกธิดา คือ **นางพิมสอนคอนราช** และ**นางทิพอาศซานมณ**แก่พระราม **นางสากลจาวจ้อ**กับ**นางทิพหล่อเหลา** แก่พระลักษมณ์ พระรามพระลักษมณ์พำนักอยู่ที่เมืองทวยชั่วระยะเวลาหนึ่ง ก็ขออำลาชานาเพื่อนำนางจันทกลับเมือง ทั้งสองมาถึงเกาะคอนแห่งหนึ่ง เทวคาเนรมิตศาลาให้เป็นที่พำนัก พร้อมทั้งลงมาซักขวง

กล่าวฝ่ายท้าวพรหมจักรและนางวิสุทธีโสภาเกิดสุมินิมิตถึงพระรามพระลักษมณ์ จึงส่งเสนาไปสืบข่าวหาพระราม เสนามาพบพระรามที่เกาะคอนจึงแจ้งข่าวความเศร้าโศกของพระบิดาพระมารดา พระรามจึงรีบกลับเมือง

ຂໍໂທດຫຼາຍໆ

ປຶ້ມຫົວດັ່ງກ່າວ ຍັງບໍ່ສາມາດນຳ
ມາເຜີຍແຜ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກຍັງບໍ່
ໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໃຫ້ເຜີຍແຜ່
ໄດ້ຢ່າງເປັນທາງການເທື່ອ...

ດ້ວຍຄວາມຮັກແພງ